

Kuopion liikenneturvallisuussuunnitelma 2030

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen Kaupunginhallitus

Lähtökohdat

Liikenneturvallisuuden kehittäminen on pitkäjänteistä työtä missä tulokset näkyvät usein vuosien päästä. Tulokset myös jakautuvat sekä koettuun (asukastyytyväisyys) että todennettuun turvallisuuteen (onnettomuusmäärät). Kunnissa liikenneturvallisuustyö on ja myös tulee olla jatkuva prosessi, missä liikenneympäristöä kehitetään niin saadun palautteen kuin maankäytön kehittymisen ja infran elinkaareen liittyvän saneerauksen myötä.

Säännöllisesti on kuitenkin tarpeen laatia kunnan liikenneturvallisuustyötä ohjaamaan liikenneympäristön osalta laajempi selvitys missä käydään läpi liikenneturvallisuuden nykytila sekä selvitetään keinot ja toimenpiteet liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Näitä suunnitelmia kutsutaan yleisesti kuntien liikenneturvallisuussuunnitelmaksi. Liikenneturvallisuussuunnitelmat laaditaan säännöllisesti, yleinen päivityssykli on 5–10 vuotta ja suunnitelmat laaditaan yhteistyössä kunnan ja valtion kanssa.

Kuopiossa on edellinen liikenneturvallisuussuunnitelma laadittu 2013–2014 ja viimeisimpien kuntaliitosten (mm. Juankoski 2017) myötä suunnitelman kokonaisvaltainen päivittäminen oli ajankohtaista.

Selostus ja perustelut

Yleistä:

Kuopion liikenneturvallisuussuunnitelman laatiminen käynnistettiin keväällä 2021 ja työn laati Ramboll Finland Oy Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon ELY-keskuksen tilauksesta. Työ saatiin valmiiksi huhtikuulla 2022.

Työn alussa on työn sisällön osalta linjattu (kirjaus hankkeen ohjausryhmän muistiossa), että työssä ei laadita ns. KVT (Kasvatus-, Valistus- ja Tiedotussuunnitelma) -osiota, vaan työn lähtökohtana ja tavoitteena oli selvittää liikenneympäristön nykytila liikenneturvallisuuden osalta, sekä laatia toimenpidesuunnitelma liikenneturvallisuuden parantamiseksi ja määrittää yleisiä periaatteita parantamistoimenpiteille. Tavoitevuodeksi suunnitelmalle määritettiin vuosi 2030.

Vuorovaikutus ja koettu liikenneturvallisuus:

Yhdeksi liikenneturvallisuussuunnitelman laatimisen lähtökohdaksi otettiin vuorovaikutteisuus ja työn aikana suunnitelmaa pyrittiin viemään vuorovaikutteisesti eteenpäin, huomioiden kuitenkin vuosien 2021 ja 2022 aikana olleet pandemiarajoitukset mm. yleisötapahtumien osalta. Suunnitelman vuorovaikutuskeinoina toimivat mm. asukas- ja oppilaskyselyt, mitkä toteutettiin karttapohjaisesti keväällä 2021 ja syksyllä 2021. Lisäksi alkuvuodesta 2022 osallistettiin Kuopion pitäjäraadit, joiden kanssa pidettiin omat tunnin mittaiset työpajat etäyhteyksin. Näiden suorien asukkaita osallistavien keinojen lisäksi hankkeen aikana toteutettiin aktiivista ohjausryhmätyöskentelyä sekä erillisiä työkokouksia.

Asukaskyselyyn vastasi yhteensä 714 henkilöä ja kyselyyn saatiin yhteensä lähes 500 avointa palautetta ja yli 4000 karttapalautetta. Suurin osa vastaajista asuu keskustaa-ajamassa (75 %). Kyselyyn vastanneet kokevat Kuopion liikenteen olevan melko turvallista. Turvallisimmaksi liikkumis- muodoksi koettiin joukkoliikenne ja eniten turvattomuutta vastaajien keskuudessa aiheuttivat muut kulkuneuvot, kuten sähköpotkulaudat. Pyöräilyn osalta liikenneturvallisuuden kokee melko tai erittäin huonoksi 30 % vastaajista.

Koululaiskyselyyn saatiin vastauksia 30 eri koululta ja karttapalautteeseen merkittiin yhteensä 716 karttavastausta. Kyselyssä kouluja ohjeistettiin keskittymään erityisesti koulualueen ja koulujen lähiympäristön ongelma- kohtiin sekä koulumatkoihin.

Molempien kyselyiden palautteet huomioitiin ongelmakohtien kartoittami- sessa.

Onnettomuusanalyysi:

Suunnittelualueena toimi koko Kuopion kaupungin alue, ja toimenpiteet käsittävät sekä Kuopion kaupungin katuverkon että Pohjois-Savon ELY- keskuksen hallinnoiman maantieverkon. Työssä käytiin läpi yleisesti Kuo- pion liikenneverkko ja liikenneturvallisuuden nykytila kaikkien liikkumis- muotojen osalta. Lisäksi laadittiin liikenneonnettomuuksien osalta onnet- tomuusanalyysi, missä tarkasteltiin vuosina 2016–2020 poliisin tietoon tul- leita onnettomuuksia mm. sijainnin, onnettomuustyyppin ja vakavuuden osalta. Onnettomuusanalyysissä esille nousi erityisesti seuraavat asiat:

- Kyseisellä ajanjaksolla on tapahtunut yhteensä 1293 poliisin tietoon tullutta onnettomuutta, joista 27 % johti henkilövahinkoihin. Onnetto- muuksien määrä on laskusuunnassa, mutta toisaalta henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä suhteessa onnettomuuksien ko- konaismäärään on kasvanut.
- Katu- ja yksityistieverkolla tapahtuneiden onnettomuuksien osuus on Kuopiossa noin 10 % korkeampia verrattuna koko maan keskiarvoon
- Henkilövahinkoon johtaneita jalankulkijaonnettomuuksia tapahtuu Kuopiossa noin 10 % enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Näi- den onnettomuuksien osuus on myös suurempi kuin esim. Joensuussa, Jyväskylässä, Oulussa tai Lahdessa.
- Jalankulku- ja pyöräilyonnettomuudet tapahtuvat pääosin taajama- alueella ja näiden osuus on lähes puolet (46 %) taajama-alueella ta- pahtuvista henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista.
- Taajama-alueen ulkopuolella tapahtuu eniten yksittäisonnettomuuksia (esim. suistumisonnettomuus), joita oli 43 % kaikista taajama-alueen ulkopuolella tapahtuneista onnettomuuksista.
- Onnettomuudet ovat painottuneet Kuopion keskeiselle taajama- alueelle, valtateille 5 ja 9 sekä kantatielle 75 Nilsiä suuntaan ja maantielle 551 Karttulan suuntaan.

Toimenpiteet:

Liikenneturvallisuussuunnitelman laatimisessa painopistealueena oli liiken- neympäristön parantamiseen tähtäävän toimenpidesuunnitelman laati- minen sekä liikenneympäristön parantamistoimenpiteiden yleisten periaattei-

den määrittäminen. Toimenpidesuunnitelman laatimisessa hyödynnettiin mm. kaupungilta ja Pohjois-Savon ELY-keskukselta saadut tiedot aiemmin määriteltyjen toimenpiteiden tilasta, tunnistetut ongelmakohdat sekä työn aikana kyselyistä ja maastonkäynneillä saadut syötteen.

Työssä on käyty läpi yleiset (valtakunnalliset) sekä Kuopion kaupungin määrittämät toimenpiteiden suunnitteluun vaikuttavat ohjeistukset ja lainsäädäntö, sekä määritettiin myös tämän työn toimenpiteiden suunnittelussa noudatettavia yleisiä periaatteita. Tällaisia asioita ovat mm.:

- Tieliikennelain uudistuminen 1.6.2020 lähtien.
- Hidasteiden käytön periaatteet
- Nopeusrajoitusten periaatteet
- Suojateiden periaatteet
- Automaattinen nopeusvalvonta
- Esteettömyys
- Ajoesteiden käyttö katuverkolla.

Nämä periaatteet/ohjeet huomioiden laadittiin toimenpidesuunnitelma, mihin kirjattiin toimenpiteitä yhteensä 151 kpl. Näistä kaupungille osoitettuja toimenpiteitä on yhteensä 102 kpl ja Pohjois-Savon ELY-keskukselle osoitettuja toimenpiteitä yhteensä 49 kpl. Toimenpiteet jaoteltiin kiireellisyysluokkiin 1–3, missä kiireellisyysluokan 1. tavoitteellisena toteutusvuotena on vuodet 2022–2023, luokassa 2 vuodet 2024–2029 ja luokassa kolme vuodesta 2029 eteenpäin. Kiireellisyysluokitus perustuu mm. toimenpiteen toteuttavuuteen ja tähän vaikuttaa mm. toimenpiteen suunnitelmatarve ja kustannusarvio. Osalle toimenpiteistä ei määritetty kiireellisyysluokkaa, koska ne ovat pidemmän aikavälin tavoitteita ja voivat vaatia esim. erillisrahoitusta (esim. isommat väylähankkeet).

Toimenpiteille laskettiin myös alustavat kustannusarviot ja kokonaisuutena toimenpidesuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen maksaa n. 4,4 M€, mistä kaupungin osuus on n. 2,6 M€, ELY-keskuksen osuus n. 1,1 M€ ja kaupungin/ELY:n yhteishankkeiden osuus n. 0,7 M€. Kustannusarviot ovat tässä vaiheessa suuntaa antavia ja tulee huomioida, että osalle toimenpiteistä ei tässä vaiheessa voitu arvioida riittävän luotettavasti kustannusarviota, koska toimenpiteiden tarkempi määrittely edellyttää tarkempaa suunnittelua.

Suunnitelmassa toimenpiteet numeroitiin ja kuvattiin kartoilla kohteena sekä toimenpideluettelossa vastaavalla numerolla sanallisesti. Lisäksi raportissa on osalle toimenpiteistä esitetty valokuvan avulla tarkennuksia.

Toimenpideluettelon lisäksi laadittiin sekä kaupungille että ELY-keskukselle myös hankekortteja valituista toimenpiteistä. Kaupungin osalta näihin hankekortteihin kasattiin alueittain sellaisia kokonaisuuksia mitkä ovat tarkoituksenmukaista suunnitella ja toteuttaa kokonaisuutena. Hankekortteja laadittiin kaupungille 20 kpl ja ELY-keskukselle 5 kpl.

Toimintamallien kehittäminen:

Yhtenä osana työssä tarkasteltiin myös tilaajien sisäisten toimintamallien kehittämistarpeita. Työn alussa lähtökohtana oli tarkastella mm. kaavoitusvaiheen prosessia, mutta työn aikana tunnistettiin, että nykytilassa liikennesuunnittelun ja kaavoituksen yhteistyö on melko laajaa ja toimivaa.

Näin ollen työssä pureuduttiin tarkemmin kehittämään prosessia liikennesuunnittelun ja Kuopion Tilapalveluiden sekä rakennusvalvonnan välillä. Työssä laadittiin tämän osalta konkreettinen tarkistuslista koulu- ja päiväkotihankkeiden suunnitteluun.

Liikenteen muutokset, vaikuttavuus ja seuranta:

Työn lopussa käytiin läpi liikenteen tulevaisuuden muutoksia/trendejä ja niiden vaikutuksia liikennekäyttäytymiseen ja -turvallisuuteen. Merkittävämpinä trendeinä työssä tunnistettiin mm.

- Väestön ikääntyminen
- Kaupungistuminen
- Ilmastonmuutos
- Etätyö.

Lisäksi työssä tarkasteltiin liikennekäyttäytymisen muutoksia liikennemallin avulla ennustetilanteessa vuonna 2035 liikennemuodoittain.

Trendien ja liikennekäyttäytymisen muutosten osalta suunnitelmassa todetaan, että nämä muutokset tulevat asettamaan vaatimuksia liikenneverkolle, mutta näihin voidaan reagoida uusien alueiden suunnittelussa. Eri-tyisesti nämä muutokset antavat kuitenkin paineita kehittää jalankulku- ja pyöräilyinfraa tukemaan turvallista liikenneympäristöä.

Liikenneturvallisuuden seurannan osalta suunnitelmassa esitetään, että liikenneturvallisuuden kehittymistä seurataan onnettomuuksien määrän kehityksellä. Tätä seuranta voidaan tarpeen mukaan tarkentaa suhteuttamalla onnettomuudet ajosuoritteisiin. Tällä voidaan huomioida liikennemäärien muutokset. Koettua liikenneturvallisuutta voidaan arvioida kyse-lyiden avulla, kuten tässä liikenneturvallisuussuunnitelmassa on tehty.

Yleisesti voidaan sanoa, kuten myös tämän esitystekstin alussa on todettu, että liikenneturvallisuustyö on pitkäjänteistä työtä ja tulokset näkyvät usein vasta vuosien kuluttua, mutta työ tuo arvoa kaupungille niin parantuneena asukastyytyväisyytenä kuin myös kustannussäästöinä.

Vaikutusten arviointi

Esitys on kokonaisuudessaan vaikutuksiltaan positiivinen. Merkittävimpiä vaikutuksia ovat:

- Suunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen parantaa liikenneturvallisuutta ja asukkaiden viihtyisyyttä.
- Toimenpiteiden toteuttaminen edistää jalankulkua ja pyöräilyä parantaen näiden liikkumismuotojen turvallisia kulkuyhteyksiä.
- Toimenpiteet parantavat myös lasten, nuorten ja vanhusten itsenäisen liikkumisen mahdollisuuksia luoden turvallisempia koulureittejä sekä parantaen alueiden yleistä esteettömyyttä.
- Toimenpiteiden toteuttaminen työllistää alueellisia urakoitsijoita ja parantaa näin ollen työllisyyttä.

Esitys

Esitän, että kaupunkirakennelautakunta hyväksyy Kuopion liikenneturvallisuussuunnitelman 2030 toimenpiteitä varten. Lisäksi esitän, että lautakunta velvoittaa kaupunkiympäristön palvelualueen raportoimaan vuosittain suunnitelman mukaisten toimenpiteiden edistymisestä.

Kuopion kaupunki

Kaupunkirakennelautakunta

29.06.2022

93 §

Liitteet

- 12 5195/2022 Kuopion liikenneturvallisuussuunnitelma raportti
- 13 5195/2022 Hankekortit kaupunki
- 14 5195/2022 Hankekortit ELY

Valmistelija

Matti Vänskä

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5075

Päätösehdotus

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas

Lautakunta hyväksyy apulaiskaupunginjohtajan esityksen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

KUOPIO

Kuopion kaupunki
Kaupunkirakennelautakunta

Pöytäkirja

29.06.2022

9/2022

6 (6)

93 §